

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
căm 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

AVIS!

Apropiindu-să sfârșitul anului rugăm pe toți abonenții noștri să binevoiască a grăbi cu achitarea abonamentului restant și curent.

Administrația foaiei

„Biserica și Școala.“

Nr. 1078/142 B. 1904.

Circular

cătră toate oficiile ppresbiterale și parochiale din districtul Consistorului gr.-or. român din Oradea-mare.

»Istoria, după biblie, trebuie să fie, și a fost totdeauna cartea de căpetenie a popoarelor, și a fie-cărui om în deosebi, pentru-că fiește-care profesie află în ea regule de purtare, sfat la îndoirile sale, învățătura la neștiința sa, îndemn la slavă și la fapta bună.« (Mihail Cogălnicean).

Istoria bisericii ortodoxe române încă nu e scrisă complet; trecutul, organizațiunea ierarhică și dezvoltarea ei în cursul timpului, luptele ce a susținut pentru apărarea și conservarea credinței și a legii strămoșești, osebit în patria noastră, în regatul ungar, sunt puțin cunoscute. Documentele istorice, câte vor fi scăpat prin vijeliile vremilor trecute, zac ascunse și neexploatare în arhive și biblioteci, sau risipite pe la particulari, în lipsa cercetărilor și a mijloacelor.

Necunoștința istoriei, lipsa icoanei trecutului nostru, sunt imens de păgubitoare pentru creșterea și luminarea generațiunilor tinere, căci, cum zice Cicero: »a nu ști ce s'a întâmplat înainte de a fi născut, este ca și cum am fi neconținut prunci«.

Biserica ortodoxă în păzita de Dumnezeu eparchie a Aradului are și ea trecutul său, bogat în evenimente mărețe din viața religioasă a poporului român, mai ales în districtul Consistorului Orazii-mari. A desvâli acest trecut, a aduna materialul istoric, documentele, inscripțiunile, și însemnările vechi, pentru a construi istoria bisericeii în diecesa Aradului, este problema ce ni se impune ca o necesitate de prima ordine.

La realizarea și desăvârșirea acestei importante lucrări pe tereul atât de vast al cercetărilor istorice, unde secerișul e atât de mult și lucrătorii așa puțini, chemați sunt a da tot concursul și spriginul lor preoții, căci ei sunt apostolii culturai și străjerii bisericeii, în toate timpurile.

În vederea acestui oficiu și înalte chemări preoțești, și în conformitate cu concludul sinodului eparchial de sub Nr. 55—904 prin acest ordin circular dispunem următoarele:

1. Fie-care preot este îndatorat a face (scrie) cronica bisericeii la care servește sub titlul: »Cronica bisericeii parochiale din comuna N. N.« în care va expune hranul bisericeii, materialul din care e edificată (lemn, cărămidă, piatră) este zugrăvită sau ba, și în afară de icoanele sfinte obicinuite, se găsesc și altfel de icoane pe păreții bisericeii, și ce reprezintă? În care an s'a edificat? În ce stare se găsește biserica, bună, mediocră oră slabă? Cine sunt ctitorii sau întemeietorii bisericeii? Când și prin care episcop s'a sfințit? Înainte de întemeierea bisericeii de astăzi, esistat'a altă biserică mai veche? La care an și prin cine s'a întemeiat cea mai veche biserică în comună? Care sunt datele despre esistența ei? Pe lângă datele istorice preotul va es-pune aci povestirile și tradițiunile ramase din bătrâni relativ la trecutul bisericeii în respectiva comună.

2. Ce cărți are biserica, înregistrând pe rând nu numai cărțile cele sfinte ci tot felul de cărți, ce se vor găsi în biserică, transcriind sau decopiind frontispiciul sau titlul întreg al fiecărei cărți cu numele autorului sau traducătorului, locul și anul tipăririi, cum se află pe carte cu numeri cirilici, iar la cărțile, cărora le lipsește titlul, va indica pe scurt, în câte-va rânduri materia despre care tractează.

3. Fiecare preot va transcrie și decopie *per extensum* și întocmai toate inscripțiunile ce se vor găsi: pe antimisul de pe sf. prestol; ori pe alte antimise mai vechi, pe pereții și pe clopotele bisericeii, sau pe cutare monument (cruce) din preajma bisericeii precum și toate însemnările ce se vor găsi în cărțile bătrâne sau pe tablile lor, indicând titlul cărții din care a scos însemnarea, și numele proprietarului.

4. Pentru fie care biserică parochială preotul va arăta anul de la care există, cele mai vechi matricule ale botezaților, cununaților și repositaților, și de atunci purtatu-s'au matriculele fără întrerumpere, sau cu întrerupere, și din care an lipsesc? Pe lângă matricule mai are biserica, oficiul parochial, vre-o colecțiune de alte documente, de pildă »Protocoalele circularelor« bătrâne, și din care ani? Are și avut'a comuna bisericească familii istorice, vrednice, de pomenire sau cu diplome nobilitare și dela care domitor și din care an datează diplomele nobilitare? Care sunt numele acelor familii? Cine au fost din timpurile cele mai vechi preoți în comună? Cine e astăzi preotul, ce școli a absolvat, pe lângă teologie! Când și prin care episcop s'a chirotonit? De câți ani e, și câți ani de serviciu are?

5. Tot în »Cronica bisericeii« preotul va arăta începutul și istoricul școlii în comuna sa, cu numirea învățătorilor cari au funcționat până în prezente, materialul din care e zidită școala, starea ei de astăzi.

6. Care e numărul familiilor (caselor) și numărul sufletelor în parohie? Câți știu ceti și scrie din credincioșii bisericeii? Ce persoane sau bărbați mai însemnați au eșit și s'au distins în cursul timpului din respectiva comună?

7. Cât pământ propriu are biserica și cât are școala? Cât pentru dotațiunea preotului și cât pentru dotațiunea învățătorului? Are biserica vre-un fond sau vre-o fundațiune pentru cutare scop filantropic sau cultural, din ce constă și cât capital reprezintă.

8. Pentru bisericile din parochiile administrate, și cele din filiale, unde sunt biserici, preotul va face »Cronică« osebită, indicând la care parohie matră aparțin; iar filialele, care

nu au biserici proprii, precum și moșile sau pusele, unde biserica are credincioși, se vor cuprinde și espune cu numirile lor în cronica bisericilor din parochiile matre.

9. Preotul care, în oare care părți ale lucrării d. e. la descifrarea și descopierea inscripțiunilor slavone ori grecești, n'ar putea să satisfacă singur îndrumărilor date, din lipsa cunoștințelor necesare, se va adresa pentru esplicare și îndreptare către cutare din colegii săi mai iscusit, respective către ppresbiterul tractual.

10. Materialul adunat și tractat în chipul acesta în cronicile bisericilor parochiale de către fie-care preot, se va subșterne oficiilor ppresbiterale până la 1/14 Septemvrie 1905, iar ppresbiterii le vor înainta acestui Consistor până la 1/14 Octomvrie 1905.

Oradea-mare, 27 Septemvrie (19 Oct.) 1904.

Vasilie Mangra

vicar episcopesc.

Despre subiectul supremei puteri bisericești

sau

despre forma de guvernare bisericească.

De Constantin Popoviciu.

(Urmare.)

Egalității apostolilor nu li-se opun cuvintele lui Hristos: »Tu ești Petru și pe aceasta peatră voi zidi biserica mea.«

Cei-ce represintă puterea monarchică sau primatul lui Petru ca formă prescrisă de Hristos pentru guvernarea bisericeii, se rezimă cu deosebire pe cuvintele Mântuitorului dela Matei (XVI. 13—18), unde se cuprind următoarele: »Iar' venind Iisus în părțile Cesareei lui Filip, i-a întrebat pe apostoli zicând: Cine zic oamenii că este fiul omului?, iar' ei au răspuns: Unii că (este) Ioan Botezătorul, alții însă că Ilie iar' alții că Ieremie sau vr'unul dintre proroci. Zisuli-a lor: Dar' voi cine ziceți că sunt?, iar' răspunzând Petru a zis: Tu ești Hristos fiul lui Dumnezeu celui viu. Deci Iisus răspunzând a zis lui: Fericit ești Simone fiul lui Iona, căci trup și sânge nu ți-a descoperit ție ci Părintele meu cel din Ceriuri. Deci eu îți zic: Tu ești Petru și pe aceasta peatră voi zidi biserica mea și porțile iadului nu o vor birui pe ea.«

Ultimele cuvinte »și pe aceasta peatră voi zidi biserica mea...« le rapoartă monarchiștii la Petru și afirmă: Pe Petru și-a zidit Hristos biserica prin ce a voit și a dispus, că pe cum

întreagă soliditatea unui edificiu atârnă dela peatra fundamentală, tot astfel și durabilitatea bisericii în timpurile viitoare să atârne dela singurul Petru. Dar' aceasta interpretare superficială nu consună nici cu celelalte locuri paralele ale sfintei scripturi, nici cu interpretarea sfinților părinți.

Așa în Psalmul 117 se zice: »Peatra pe care au aruncat-o ziditorii s'a făcut în capul unghiului,« care peatră unghiulară însă e Hristos după propria mărturisire (Matei XXI. 42). Apoi la Isaia cetim: »Iată eu pun în Sion o peatră de temelie, peatră cercată, o prețioasă peatră unghiulară care e bine întemeiată« (Isaia XXVIII. 16). Aceasta profetie o esplică însuși Petru (I Petru II. 5—6), ca vorbind despre Hristos și biserică. — Pavel scrie Corintenilor apriat: »Căci altă temelie nimenea nu poate pune decât ceea ce este pusă, care e Iisus Hristos« (I Cor. III. 11). Aceste citate sunt o dovadă isbitoare, că peatră de temelie, dela care atârnă soliditatea bisericii, nu e Petru ci însuși Hristos.

În Apocalipsă ne revelează apostolul Ioan: »Și a venit la mine unul din cei șapte ingeri... și m'a condus într-un spirit pe un munte mare și înalt și mi-a arătat cetatea cea mare, Ierusalimul cel sfânt... și zidul cetății având douăsprezece temelii și pe acelea — douăsprezece nume ale celor douăsprezece apostoli ai mielului« (Apoc. XXI. 9. 10. 14). În acest citat e vorba de biserică și e evident că în fundamentul bisericii se află, pe lângă Hristos peatra unghiulară, încă și o peatră laterală eșită din — și dependentă dela cea unghiulară; aceasta peatră laterală însă nu e singur Petru, ci toți apostolii inclusive și Petru și fără vr'o deosebită pozițiune de excepțiune. Despre aceasta peatră vorbește Pavel, amintind totodată și despre peatra unghiulară în epistola către Efeseni, unde scrie: »... sunteți concetățeni ai sfinților și casnici ai lui Dumnezeu, zidiți pe temelia prorocilor și apostolilor, însuși Iisus Hristos fiind (peatra cea din) capul unghiului« (Efes. II. 19. 20). Deci e evident, că esplicarea monarchiștilor se opune citatelor aduse.

Tot așa e certată esplicarea lor încă și cu sfinții părinți. Aceștia, la interpretarea citatului de sub întrebare din Matei, esplică cuvintele »și pe aceasta peatră voi zidi biserica mea« în deosebite chipuri: Unii îl rapoartă acest loc la Hristos, alții la Petru, alții la toți apostolii, și cei mai mulți la mărturisirea »Tu ești Hristos fiul lui Dumnezeu celui viu.«

Așa zice d. e. fericitul *Augustin*: »Aceluia nu i-s'a zis: Tu ești peatră, ci: Tu ești Petru, peatra însă era Hristos, pe care îl mărturisise Simon, precum îl mărturisește întreagă biserica, și de aci e numele de Petru« (August. Retracta-

tionum lib. I c. 21). — Altcum esplică *Tertulian*: »Doar' nu e destul să declar că Petru s'a numit stâncă pe care să fie zidită biserica?« (Tertulian, de praescriptione c. 25). — Astfel iarăși *Origen*, la care se zice: »Tu ești Petru, a zis el, dar' stâncă e fie-care învățacel al lui Hristos; sau crezi, că biserica întreagă e zidită numai pe Petru? dar' ce vei zice despre Ioan fiul tunetului și despre toți ceilalți apostoli? sau vrei să îndrăznești a afirma, că pe Petru nu-l vor birui porțile iadului, pe ceilalți apostoli însă da? Oare nu atât în privința tuturora cât și în privința fieștecăruia se realizează cuvintele: »porțile iadului nu o vor birui,« precum și aceasta: »pe aceasta peatră voi zidi biserica mea?« — Altfel esplică Sfântul *Ioan Gură-de-aur*, care zice: »Pe aceasta peatră voi zidi biserica mea, adevă pe credință și mărturisire (Omilia 55 la Matei). Tot astfel sfântul *Ambrosie*: »Așadar credința e temelia bisericii, căci nu despre corpul lui Petru ci despre credință s'a zis: »Și porțile iadului nu o vor birui« (De incarnatione c. 5); și tot așa și alții.

Aceste mărturii deosebitoare la aparență stau în consonanță nu numai între oaltă ci și cu sfânta scriptură, din contră însă nici una din ele ca esplicare a monarchiștilor; chiar nici părinții, cari sub »peatră« îl înțeleg pe Petru, nu-l pun pe acesta mai pe sus decât pe ceilalți apostoli și nici nu-i eschid pe aceștia ori pe Hristos din temelia bisericii, după cum dovedesc locurile lor paralele. Astfel *Tertulian*, care mai-nainte esplicase cuvântul »peatră« cu privire la Petru, zice în alt loc: »Petri (stânci) sunt apostolii și temelii pe cari suntem zidiți, întemeiați — după Pavel — pe temelia apostolilor« (Tertul. Adv. Marcionem IV. c. 39). — La *Ieronim* se află într'un loc: »Petru, pe care s'a zidit biserica Domnului (întru) edificiu solid« (Hieron. Adv. Pelag. I. cap. 4), iar' în alt loc: »Tu însă zici: »Pe Petru se întemeiază biserica,« deci aceea se face în alt loc pe toți apostolii și toți au primit cheile împărăției cerului și pe ei pe toți se razimă soliditatea bisericii« (Hieron. Adv. Iovinian. I). În asemenea mod se exprimă și ceilalți părinți bisericești.

La aceste zic monarchiștii: chiar dacă după predominantă esplicare a părinților și ar fi întemeiat Hristos biserica pe mărturisirea: »Tu ești Hristos fiul lui Dumnezeu celui viu,« aceasta mărturisire însă a fost alui Petru, prin urmare pe mărturisirea lui Petru sau — ceea ce e tot atât — pe Petru și-a întemeiat Hristos biserica într'o măsură mai mare.

Noi replicăm: Mărturisirea »Tu ești Hristos fiul lui Dumnezeu celui viu« a fost nu numai alui Petru singur ci și a celorlalți apostoli. Hristos nu numai pe Petru singur ci pe toți apos-

tolii îi întrebaseră: »Dar voi cine ziceți că sunt?« Petru, prevenind, răspunde unul pentru toți: »Tu ești Hristos fiul lui Dumnezeu celui viu.« Aceeași mărturisire au făcut-o toți apostolii când turburați de minunata umblare alui Hristos pe mare, îi căzuseră înainte și au exclamat: »Cu adevărat, fiul lui Dumnezeu ești,« (Matei XIV 24—33). — Cu o altă ocaziune, la întrebarea lui Hristos »Nu cumva vreți și voi să vă duceți? Tu ai cuvintele vieții, de veci și noi am crezut și am cunoscut că Tu ești Hristos fiul lui Dumnezeu« (Ioan VI. 67—69). Așa și aici la întrebarea Mântuitorului: »Dar voi cine ziceți că sunt?«, de temperament viu cum era, Petru a răspuns scurt: »Tu ești Hristos fiul lui Dumnezeu cel viu«. După aceasta a urmat promisiunea lui Hristos și precum Petru unul purta cuvântul pentru toți, tot așa și promisiunea adresată la aparență numai lui Petru se referea în faptă la toți apostolii. Cu o astfel de înțelegere a vorbirii lui Hristos stau în cea mai perfectă armonie toate locurile sfintei scripturi și toate explicările părinților bisericești; iar dacă promisiunea Mântuitorului »pe aceasta peatră voi zidi biserica mea« se restrânge numai la Petru, atunci cuvintele următoare: »și porțile iadului nu o vor birui pe ea« își perd valoarea, căci, când Petru — deși făcuse mărturisirea solemnă a credinței — s'a lăpădat de Hristos de trei ori în ceasul ispitei (Matei XXVI. 69—74), în mod necesar ar fi surpat și biserica zidită de dânsul și, fără considerare la promisiunea Mântuitorului, ar fi biruit-o porțile iadului, dacă Petru i-ar fi fost unica temelie. Tot aceasta ar fi trebuit să aibă loc și atunci când Petru, prin alăturarea sa în Antiochia la judeo-creștini, dându-se sminteală bisericii și pentru aceasta ap rimit o scrisoare de înfruntare dela Pavel (Gal. II 11).

Cumpenirea exactă a tuturor acestora ne conduce, bine înțeles la convingerea: că acest citat (dela Matei) nu servește drept temelie pentru deosebirea rangului ori a puterii între Petru și ceilalți apostoli, și că dacă Petru e o peatră în fundamentul bisericii, apoi nu singur el e aceea ci deodată cu ceilalți apostoli, dar nu ca mai distins ci cu totul egal celorlalți colegi ai săi, pecând din contră unul și singurul Hristos e peatra temeliei sau peatra dela care atârână neclintita soliditate a bisericii.

(Va urma)

Conferență preoțească.

Belin 16 Octomvrie 1904 n

Joi în 13 l. și a. c. n. s'a ținut aici conferența preoțească a acestui tract ppresbiteral în modul cel mei festiv și plăcut.

Dimineața la orele 8. 20 preoții sosiți aici cu protopopul concernent D. Petru Serb în frunte se prezentă în localitatea asessorului consistorial Paul Gavrillete, unde era încvartirat apostolul și învățătorul Magnificența Sa, Domnul Vasilie Mangra vicar eppesc, spre a-i manifesta simțemintele lor, de bucurie, de recunoștință și grațitudine, la norocoasa venire a Mag. Sale, în mijlocul lor.

De acolo merg toți în ordine la s. biserică, unde ppresbiterul cu asistența Dlor preoți: Gavril Bejan și Atanasie Căpitan, celebrează S. liturgie împreună cu chemarea sf. Duh, iară cântările rituale le esecută coral plugarilor din loc. — Sub priceasnă. tânărul preot Atanasie Căpitan, rostește o cuvântare despre chemarea preoțească.

După sevărșirea acestora Dnii preoți cu Mag. Sa în frunte se rentore la casa școalei noastre, unde în sala de învățământ, ppresbiterul deschizând ședința, chiamă de notar pe părintele Alecsandru Păpovicu din Ucuriș, apoi provoacă pe preoții disertatori George Cherecheș din Petigd, Simeon Leucuța din Chișlaca și George Molnar din loc, să-și cetească disertațiunile asupra materialului propus de Mag. Sa în calitate de președinte consistorial prin circularul de sub Nr. 1602/1904. Pres. punctele a. b. și c. Disertații dau cetire disertațiunilor lor bine lucrate și bine predate.

Urmează ascultarea observațiunilor și a discuțiunilor unor Dni preoți, după cari rând pe rând Mag. Sa Domnul vicar eppesc prin cuvinte pline de învățatura și prin dovezi splendide din viața practică indegeteze calea și mijloacele morale prin cari și poate preotul câștiga dragostea, stima, iubirea și încrederea parochienilor săi; ține o adevărată prelegere Dlor preoți.

Terminându-se toate lucrările conferinței, ppresbiterul concernent prin cuvinte alese mulțămeste Mag. Sale, pentru ostăneala avută cu venirea sa la această conferență și pentru învățăturile prețioase cu care a concurs la deslegarea tuturor problemelor, la ce urările de „să trăiască“ nu voiau să înceteze.

Abia la 3 ore p. m., pot lua Dnii preoți prânzul comun în ospătăria din loc, unde sau ținut mai multe toaste în sănătatea Mag. Sale, a preoțimei și a plugarilor noștri cari formează și susțin biserica și școala.

La orele 7 seara se începe concertul dat de tinerimea noastră de aici. Jucul pieselor tinerilor esecutat de tinerii: Ioan Carabuș din loc, domnișoarele: Cristina Pap din Boesig și Sidonia Toutan din Corvin, instruați prin zelozul și neobositul preot local: George Molnar care a fost mult aplaudat.

Înceindu-se jocul pieselor, Mag. Sa se îndepărtează.

S'a început apoi petrecerea cu jocul „Călușerilor“ esecutat de 13 feciori gr. or. din loc; petrecerea a durat până în zori de zi în cea mai bună ordine și liniște, când apoi s'a îndepărtat fieștecare vesel și plin de bucurie la ale sale!

Intr'adevăr, ziua aceasta a fost pentru biserica noastră o zi de sărbătoare și de bucurie. O vom ține cu plăcere în memorie toți fii bisericii noastre până în ora ultimă a vieții noastre. — Nobila faptă a Mag. Sale Domnului vicar episcopesc ce a dovedit fața de ridicarea vazei și onoarei bisericii noastre de aici, prin dispunerea ținerii acestei conferențe în comuna noastră și prin prezentarea Mag. Sale la ea, în biserica și în școala noastră, Dumnezeu să i-o răsplătească cu mult bine!

Onuț Serb,
epitrop par. gr.-or.-local.

Cine sunt chemați a se îngriji de creșterea omului începând dela nașterea lui?

Disertațiune cetită în ședința adunării generale a „Reuniunii învățătorilor“ din protopresbiteratele: Timișoara, Belinț, Comloșui-mare și Lipova, ținută în Lipova la 3 Oct. n. 1904.

(Urmare și fine.)

Pentru creerul sau mintea copilului, care este organul inteligenței, asemenea se cere îngrijirea cea mai bună și mai punctuală încă dela începutul dezvoltării copilului; pentru-că ochii, cari s'au dat cu întunerecul, nu pot suferi lumina dintr'odată; aceasta lege a naturei are loc și în privința luminării minții. Durere, că unele mame și aici greșesc, căci fiind copilul încă mic încep a-l dudura, a-l legăna și a-l purta pe brațe dela unul la altul, la ce dedându-se mereu, devine caprițios, se desvoaltă în el pofta domniei și astfel înșiși părinții devin supușii copilului — de aici apoi devine că toate desmerdările copilului neascultător, ba și unele poate urâte se scuză cu aceea: »că încă-i copil nepriceput, nu-i la el încă mintea coaptă, se schimbă el când va fi mare, căci atunci îi va veni mintea« — cași când mintea nu s'ar desvolta încă dela naștere treptat conform etății copilului, ci omul s'ar căpăta-o numai după finirea creșterii. Aceasta este cauza că intrând copilul în școala poporală și de aici în școalele mai superioare, fiind dominat de desmerdarea câștigată chiar dela părinții săi, — nu voește să învețe chiar să fie înzestrat dela Dumnezeu cu o minte ageră, — din care cauză părinții apoi încep a-și plânge soarta nefericită, zicând că Dumnezeu i-a pedepsit cu astfel de copii, neaducându-și însă aminte că aceasta nefericire înșiși o au cultivat în copiii lor.

Prin creștere și educațiune bună școala trebuie să înfrângă aceasta desmerdare astfel, că învățătorul își va îndrepta toată atențiunea asupra școlarilor îngâmfați, dădându-le mintea la moralitate și voință curată — căci dacă dânsul va neglija aceasta, atunci elevul rămâne stricat peste toată viața.

Aceasta o va putea învățătorul face numai dacă va fi constatnt și consecvent în cele ce vorbește, să fie om modest, să se ferească a fi cuprins de fala și îngâmfarea, care caracterizează pe omul semidocht, căci prin conduita sa, se arată că este om cult și moderat și nu voește a străluci înaintea lumii cu lucruri deșarte, ci caută a merita stîmă tuturor prin diligență, cultură și virtute. Fiind învățătorul astfel, sigur că va fi în stare a da generațiunii tinere încredințate lui o educațiune în câțva corăspunzătoare principiilor pedagogice — dacă aceasta îngrijire s'ar estinde

până la creșterea deplină a omului. Îngrijirea învățătorului nu se poate estinde numai până la anul al 12 respective al 15-lea și astfel o creștere și educațiune bună nu-și poate prinde rădăcini durabile în orgorul tinerei generațiuni, numai în acest timp al educațiunii școlare, ci e de mare trebuință a fi continuată în toate straturile societății. Aceasta reclamă puteri unite din partea învățătorilor, și preoților aflători în o comună, căci întru cât își va forma societatea prin aceasta educațiune membri adevărați — deprinde dela buna-înțelegere ce va domni între dânsi. Este necesar ca preoții cu învățătorii să se stimeze reciproc unii pe alții nu e permis ca ei să se exprime în mod dejositor unii despre alții, să să certe ori să provoace conflicte.

Pe toate terenele învățătorii și preoții trăind în frăție și bună înțelegere, să tindă a fi spre folosul creșterii și îngrijirii poporului din comuna încredințată lor.

Unde conducătorii poporului trăiesc în bună înțelegere și unde școalele sunt în stare bună, acolo cu siguranță putem deduce la înaintarea, prosperarea și sporirea în tot ce este bun a poporului.

Îngrijirea manifestată din partea părinților, învățătorilor și a preoților pentru creșterea fine-rimei, este mijlocul cel mai bun pentru dezvoltarea spirituală religioasă-morală, a cutărei comune, națiuni și patrii.

Antoniu Nevrincean
inv. ort. rom. în Șag.

CRONICA.

Poarta Patriarchia și Aromânii Se telegrafează din Constantinopol, că patriarhul a primit de la Poartă, în care i-se comunică, că sinodul ecumenic nu are dreptul de a comenta chestiunea cererilor Aromânilor din punct de vedere politic, și nici de a ridica excepțiuni. Sinodul are să cedeze, pentru e se evita conflictele. Ziarul „Frankfurter Zeitung“ află că patriarhul amenință cu închiderea tuturor bisericilor grecești din Turcia dacă se vor face concesii Aromânilor. Se notează însă și energicul sprijin dat de ambasada rusă cererilor Aromânilor, atât pe lângă patriarhat cât și pe lângă Poartă.

† **Necrolog.** Subscriși în numele lor, a numărului rudenii și cunoscuți, cu inimă frântă de durere fac cunoscută trecere din viață a neuitatului lor: soț, fiu, tată, frate, ginere și cumnat: Ioan Leucuța paroch ort. rom., întâmplată în Calacea azi la orele 8. a. m. în mod repetin, în anul 38 al etății, iar căsătoriei și preoției 14. În momântarea au fost în 6/19 l. c. la 11 ore a. m. în cimiterul gr. or. din loc. Maximilian Leucuța, Maria Popovici părinți. Ștefan, Todor, Luiza, Mărioara, frați și surori. Elena Leucuța n. Trailescu ca soție. Traian, Nițu, Aurel, Veturia și Maxim fii. Lazăr Trailescu socru. Dr. Ioan Trailescu, Pavel Trailescu cumnați și familia.

Un dualism iudeo-român. „Secolul“ se ocupă în două numere cu planul lansat cu toată seriozitatea de un ziar evreesc din România („Cronica Israelită“), anume de a pune bazele unui dualism iudeo-român. Cu alte cuvinte actualul stat național român să se transforme într'un stat dualist româno-iudeu. Teritoriul separat nu se cere încă, dar pentru mai târziu neapărat că nordul Moldovei cu capitala Iași, ar fi ca și indicat pentru așa ceva. Calea spre a ajunge la o asemenea rezolvare a „chestiei evreiești“ în țara românească, „Cronica Israelită“ o indică în chipul următor:

„E trebuință în primul rând de organizarea noastră în comunități bine așezate, de luminarea noastră în școli bine și rațional conduse, într'un cuvânt de prefacerea noastră dintr'o masă informă și inertă într'un corp viu și luminat. Și când vom înceta de a fi o turmă fără călăuză și vom avea în fruntea noastră oameni destoinici și devotați, e de sperat, că într'o zi guvernării români, luminați și ei se vor gândi să pună capăt unui litigiu și rușinos și dăunător.“

În vederea acestui moment culminant al prefacerii statului român, „Cr. Isr.“ arată chiar de pe acum unele din condițiile pe cari partea contractantă evrească le-ar pune delegaților națiunii românești.

„Țara — zice „Cr. I.“ — e încă destul de bogată și mănoasă pentru a hrăni pe toți locuitorii săi. Însă avem de stărpit mărăcinii puși în calea noastră de elementele venetice de peste apă și munți.“

Cu alte cuvinte — adaugă „Secolul“ — o condiție de căpetenie a compromisului iudeo-român ar fi și aceasta, ca Românii din noul stat să rupă orice legături de solidaritate națională cu Românii de peste Carpați, Prut și Dunăre. Aliații evrei ar face aci strajă vigilentă împotriva atâtor „elemente venetice“, ca și împotriva ori-cărui fir de legătură dintre noi și acele elemente.

„Secolul“ încheie așa: „Icoana viitorului astfel întrevăzut de reprezentanții aspirațiilor naționaliste evreiești e dar complectă și planul de lucrare spre atingerea acestui viitor, pe deplin tras. Rămâne să vedem ce am putea opune noi acestui plan, în cazul când — poate — el nu ne-ar conveni și nouă.“

Poșta redacției.

Cornel Lazăr Almaș. Mulțămim pentru prețiosul concurs.

Concurs.

Pentru parochia Talp-telec conformu deciziei consistorial din 17 Ianuar a. c. Nr. 171. B. se escrie concurs cu termen de alegere pe **Duminecă 31 Oct. (13 Noevrie)** pe lângă următoarele beneficii parochiale: Pământ parochial 6 holde 1500 □ bir dela toată casa 1/2 măsură cucuruz sfărmat; stolele usuate, și întregirea dela stat 542 cor. 32 fil. parochia e de a III. clasă.

Doritorii de a compete la această parochie, au a-și trimite petițiunile până la 10 Oct. (12 Noevrie) la adresa comitetului subscrisului protopresbiter, și până la ziua alegerii a se prezenta la biserică din Talp-telec pentru a-și arăta desteritatea în cele pastorale.

Dat din ședința comitetului parochial din Talp-telec ținută la 30 Sep. (13 Octomvrie) 1904.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: ELIA MOGA presb. Beiușului.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii vacante învățăto-rești din comuna **Selciva** protopresbiteratul Lipovei se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foia „Biserica și Școala.“

Emolumentele sunt: 1) În bani 600 cor.; 2) 3 jughere pământ arător; 3) 8 stângeni delemne, din care are a se încălzi și sala de învățământ; 4) Pentru scripturistică 10 cor. Conferință 15 cor.; 6) Cortel liber în edificiul școlar, cu grădină de legume; 7) De la înmormântări fără liturgie 40 fil., iar dela cele cu liturgie 1 cor. — Alegândul învățător este îndatorat, fără altă remunerațiune, a ținea și cantoratul în și afară de biserică.

Recursele ajustate cu documentele de calificățiune legală prescrisă, și cu declarațiunea, că dreptul la cvinevenal după servicul prestat eventual în altă comună, de când îl compută, adresate comitetului parochial din Selciva, — au a se subșterne până la terminul susindicat P. T. Dlui Voicu Hamsea protopresbiter în Lipova (Lippa), ear recurenții sunt avisați a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare, pentru a-și arăta desteritatea (în cele rituale) în cântare și tipic.

Selciva, 6/19 Octomvre 1904.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: *Voicu Hamsea* protopresbiter.

—□—

1—3

În sensul ordinului Prea Ven. Consistor Mitropolită Nr. 458/903 și în urma ordinului Ven Consistor aradan Nr 447 și 4729 ex 1904 prin aceasta se escrie concurs „din oficiu“ pentru parochia de clasa a doua din **Târnova** devenită vacantă prin moartea fericitului Ioan Morar fost preot acolo, cu termen de alegere pe ziua de **8/21 Nov. a. c.** Arch. Mich. și Gavril. Emolumentele sunt: 1) Una sesiune pământ estravilan parte arător, parte fână; 2) Birul și stolele usuate dela 240 numere.

Reflectanții sunt avisați, că până la 7/20 Nov. a. c. să-și susțearnă petitele instruite conform Regulamentelor în vigoare — adresate comitetului parochial din Târnova — părintelui adm. prot. al Șiriei Traian Terebenț în Șiria (Vilăgos) iar observând Ș-ul 18 din „Regulament să se prezinte în vr'o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din Târnova pentru a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie.

În urma ordinelor susamintite: Șiria (Vilăgos) la 7/20 Octomvre 1904.

Traian Terebenț, adm. protopopesc.

—□—

1—3

În urma ordinului Ven. Consistor Nr. 3994/904. se escrie concurs pentru îndeplinirea parochiei de cl. primă din comuna **Sinitea** (protopopiatul Șiriei) devenită vacantă prin decedarea preotului de pie memorie Ioan Burdan, cu termen de alegere pe ziua de **26 Octomvre v. a. c. ziua sf. Dimitrie.**

Emolumentele împreunate cu parochia sunt: a) Una sesiune pământ arător cu dreptul de pășune, b) 640 cor., ca rescumpărare de bir și stole, dividenda după 40 acțiuni ce are biserică la institutul „Victoria“ ca fundațiune spre acesta scop. c) Întregirea de la stat conform calificățiunii. Alesul are a suporta toate dările după ceea ce beneficiază.

Următorii decedatului Ioan Burdan beneficiază 1/2 venit pân la 26 Aprilie v. 1905.

Petenții sunt avisați ca petitele instruite conform §-lui 15 lit. a. Reglmt. pentru parochii și adresate comitetului parochial din Sinitea până la 24 Octomvre v. să le înainteze oficiului protopopesc gr.-or. rom. al Șiriei (Világos) iar până la 17/30 Octomvre a. c. să se prezinte barem odată în sf. biserică din Sinitea, spre a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie.

Sinitea din ședința comitetului parochial dela 12/25 Sept. 1904.

Ioan Șerădan
pres.

Petru Balint
not. com.

Cu știrea mea Traian Terebenț adm. ppresb.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea parochiei a 2-a vacante din **Bârzava**, se escrie concurs cu termenul de a recurge **de 30 zile dela prima publicare** în organul oficios „Biserica și Școala.”

Emulmentele împreunate cu acest post sunt: 1) Sesiunea parochială constatătoare din 18 jugh., arător și 14 jugh. fânaț, care aduce un venit anual de 640 cor. 2) Din stolele usitate 180 cor. 3) Competința de lemne după sesiunea parochială. 4) Intregirea dotațiunii din vistieria statului, pentru preot cu cvalificațiune inferioară 31 cor. 60 fil., iar pentru preot cu cvalificațiune completă 1172 cor. 60 fil.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită recursele lor ajustate conforme §-lui 15 din regulament pentru parochii P. O. Oficiu ppopesc în M. Radna, iar dâșii să se prezinte observând în modul cel mai strict dispozițiunile §-lui 18 din citatul regulament în vre-o Duminecă ori sârbătoare în S-ta biserică din Bârzava pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Bârzava la 31/3 Septembrie 1904.

Comitetul parecsial.

În conțelegere cu: Procopie Givulescu protopresbiter.

—□—

3—3

Indepărtându-se Iacob Popa la altă stațiune, pentru postul învățătoresc din comuna **Răbăgani**, se publică concurs cu termen de alegere pe **Duminecă 16/29 Octomvrie** pelângă salarul anual de 600 coroane și venitele cantorale.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și trimite petițiile la adresa Comitetului parochial subscrisului protopresbiter până la 15/28 Octomvrie, iar până la ziua alegeri a se prezenta la serviciul Dumnezeesc pentru a-și arăta dsteritatea în cele bisericesti.

Răbăgani 14/27 Septemvrie 1904.

pentru Comitetul parochial: Elia Moga ppresbiter.

—□—

3—3

Avis.

În tipografia diecesană a apărut, și se află de vânzare, deja în a III-a ediție: „Rugăciunile școlarilor, și cântări bisericesti” pentru școlarii și școlărițele dela școalele populare rom. gr.-ort. Alese și întocmite de „Un prieten al școlarilor”. Cărticica ca înfățișare e

foarte drăguță, — legată în păreți tari și costă modestul preț de 40 fil., dându-se rabat de 15% la sută și are următorul bogat cuprins: I Rugăciuni, Poruncile lui Dumnezeu, Poruncile bisericesti, Tainele; II: Rânduiala vechernei, Rânduiala utreniei, Catavasiile Născ., Catav. la Înălțarea cinstitei Cruci, Lăudăciunile, Doxologia cea Mare, Polileul, Pripelele; III, Dzeeasca Liturgie, Rugăciuni de masă, Troparele Învierii, și Troparele sârbătorilor; conține 72 pagini.

Anunț. Gramaticile fiertatului meu soț, aprobate de înaltul guvern și Ven. Consistor din Arad, sunt a se căpăta și pentru mai departe la mine. Profesorii și învățătorii vor primi rabat de 20%.

Cărțile sunt:

Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea primă Etimologia. Prețul 2 cor. Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea a doua. Sintacsa. Prețul 1 cor. 50 fil. Gramatica elementară partea primă pentru clasa III-a. Prețul 30 fil. Gramatica elementară partea a doua pentru clasa VI-a. Prețul 60 fil. Cu deosebită stimă: văduva Aurelia Dr. Petran, Arad, str. Lázár Vimos Nr. 4.

Atragem atențiunea D-lor învățători asupra manualelor școlare:

1. ABC-dar ilustrat de Iosif Moldovan și consoții aprobat de Venerabilele Consistoare din Arad și Caransebeș, apărut acum în a patra edițiune îndreptată și provăzută cu nenunărate ilustrațiuni plăcute și atrăgătoare, menite a desvolta plăcerea școlarilor și prin aceasta de-a ușura truda învățătorilor.

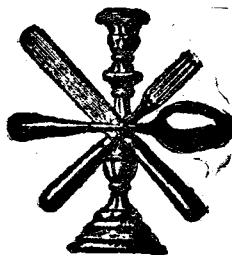
2. Carte de cetire de Iuliu Groșorean și consoții ediția a II-a — litere nouă — frumos și corespușneztor, cu o scriere de lecțiuni ușoare ce fac trecere dela ABC-dar la legendar, și cu frumoase lecturi din cercul de cunoștință al școlarilor, tractate în ziceri simple și într'un mod povestitor foarte atrăgător.

Se pot procura dela administrațiunea tipografiei diecesane cu prețul de 40—40 fil. exemplarul. La comande peste 100 bucăți se dă 20% rabat; iar sub 100 numai 10%.

Un aparat de fert repentin sistem American

sau

==== Cumpănă de gospodărie gratis ====

Trimit cu prețuri proverbial de efitine din magazinul meu peste măsură asortat, mărfurile mele de argint de Mexico renumite și plăcute pretutindenea pentru bunătaea lor escelentă și anume 6 bucăți cuțite de masă de argint de Mexico, 6 buc. furculițe de argint de Mexico, 6 buc. linguri de argint de Mexico, 12 buc.

lingurițe de argint de Mexico pentru cafea, 6 buc. escelente cuțite pentru dessert, 6 buc. escelente furculițe pentru dessert, 1 lingură de argint de Mexico pentru scos supă, 1 lingură de argint pentru scos lapte, 2 bucăți sfeșnice de masă elegante, pentru salon.

46 bucăți laolaltă numai **fl. 6.50.**

Fie-care cumpărător primește, afară de aceste, în dar o cumpănă de gospodărie, care poate suporta 12 $\frac{1}{2}$ chile, și care funcționează corect; sau un aparat de fert repentin sistem American, despre ce ofer deplină garanță. Cumpănă o primește cumpărătorul absolut gratis. Argintul de Mexico este un metal absolut alb (și înlăuntru), pentru a cărui durabilitate și escelentă calitate ofer garanță pe 25 ani. Espedarea se face după trimiterea înainte a sumei sau cu rambursă din magazinul european.

==== Un aparat american bun pentru fierțul grăbnic ====

sau

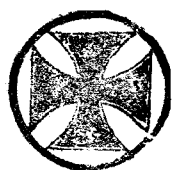
==== O cumpănă de casă, gratuită. ====

ALESANDRU D. SCHEFFER

Budapesta, VIII. str. Bezerédi Nr. 3.

Cruce sau stea dublă

electro-magnetică,

vindecă și înviează pe lângă garanță: reumatism, reumă, ashma, (respirație grea), insomnie, văjiitul urechilor, auz greu, epilepsia, (nevoia), nervositate, lipsa de apetit, gălbinarea, durere de dinți, migrenă, impotență, influență precum și ori-ce boale de nervi. Bolnavul, care

D. R. G. M. nr. 88503 cu aparatul meu Nr. 88503 nu se vindecă în cel mult 44 zile, primește imediat banii înapoi. Unde nimic n'a folosit, acolo vă rog să încercați cu aparatul meu; sunt convins de influența sigură a aparatului meu.

Prețul Aparatului mare 6 coroane,

e de aplicat la boale cronice.

Prețul Aparatului mic 4 coroane,

e de folosit la boale mai ușoare.

Locul de vânzare central trimite aparatul cu rambursă sau după trimiterea înainte a sumei, în țară și străinătate.

ALESANDRU D. SCHEFFER,

Budapesta, VIII. strada Bezerédi, Nr. 3

➔ Numai pentru 5 coroane ➔

4 $\frac{1}{2}$ chilograme (c. a. 50 bucăți) puțin deteriorat dar fin

Săpun de toaletă

ales frumos, de rose, crim, iorgovan, viorele, resedă, iasmin și lacrimioare. Pe lângă trimiterea înainte a sumei sau cu ramburse trimite:

ALESANDRU D. SCHEFFER,

2-52

Budapesta, VIII. strada Bezerédi, Nr. 3.

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii, de pept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, șgarciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățarea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil., și 2 cor.**

Kajjodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la morburii secrete **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons, Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburii, precum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de închiderea scaunului numai de cât să comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chimicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rom și altele. Tee russice, parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articole cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pecum și praf. Ori-ce fel de articol din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

15-20

Cornel Demeter.

apotecar în Szászváros, Iskola-uteza 46

